

SCREENING AF
KULTURMILJØER
**NÆSTVED
KOMMUNE**

PROJEKTTEAM

Mogens A. Morgen
Simon Ostenfeld Pedersen
Jakob Ørum
Amal Ashur

Projektet udføres af Arkitektskolen Aarhus i samarbejde med Realdania.
Rapporten må ikke gengives, undtagen i sin helhed, uden godkendelse
fra Arkitektskolen Aarhus.

FORORD

Arkitektskolen Aarhus sætter med projektet Screening af Danmarks Kulturmiljøer fokus på kulturmiljøer og bebyggede helheder i Danmark. Med en screening, der skal udvælge særligt værdifulde kulturmiljøer, er formålet med projektet at pege på de værdier og udviklingspotentialer, som den byggede kulturarv rummer.

Kulturmiljøer handler ikke blot om bevaring, men skal have værdi for mennesker i dag. De fysiske spor i kulturmiljøerne fortæller stedspecifikke og ofte kraftfulde historier, som potentielt kan styrke lokale erhverv og tiltrække turister og tilflyttere, såfremt deres fortællekraft aktualiseres og aktiveres.

Projektets ambition er at tilvejebringe et strategisk og metodisk overblik, hvormed kommunerne kan identificere kulturmiljøernes værdier. De lokale fortællinger synliggøres og bliver derved et redskab til at aktivere kulturmiljøerne som en ressource for udvikling i kommunerne.

Gennem en dialogbaseret proces med de kommuner som Arkitektskolen Aarhus har besøgt, er der udviklet en metode til Screening af Kulturmiljøer (SAK). Målet er at tilvejebringe et håndterbart redskab, der på enkel vis kan anvendes af kommunerne, som er myndighed på kulturmiljøområdet.

Kulturmiljøerne i Danmark rummer store bygningskulturelle værdier med mange spændende kulturhistoriske fortællinger. Ved at sætte disse fortællinger i spil kan vi sammen bevare og udvikle kulturmiljøernes store iboende potentialer.

SCREENING AF DANMARKS KULTURMILJØER

Kulturmiljøer har en unik sammensætning af stedbundne fortællinger og potentialer, der kan udvikles som styrkepositioner i kommunen. Kulturmiljøer giver os en forståelse af, hvem vi er, og hvor vi kommer fra. Og udvikling af kulturmiljøernes bygningskultur kan være en god forretning – ikke alene for den enkelte ejer, men også for omkringliggende boliger og kommunen som helhed, fordi kulturmiljøerne kan skabe øget livskvalitet og økonomisk værdi i forhold til turisme, erhverv og bosætning.

Arkitektskolen Aarhus har gennemført en strategisk screening af kulturmiljøer i 52 kommuner. Screening af Danmarks Kulturmiljøer er en del af et forskningsprojekt på Arkitektskolen Aarhus, der skaber ny viden indenfor bevaring og udvikling af kulturmiljøer. Hertil har Arkitektskolen Aarhus udviklet metoden Screening Af Kulturmiljøer (SAK). Metoden, der er koordineret med danske og internationale værdisætningsmetoder, er udviklet med henblik på den kommunale planlægning og private rådgivere, men værktøjet kan tilpasses andre formål.

Screeningsmetoden kombinerer eksisterende registreringer med faglig viden og besigtigelser af kulturmiljøerne, som de foreligger i dag. Kulturmiljøerne vurderes ved en værdisætning af deres kulturhistoriske værdi, arkitektoniske værdi og integritetsværdi.

På baggrund heraf vurderes kulturmiljøernes samlede fortællerværdi, der danner grundlag for en nuanceret udvælgelse og prioritering. Heri indgår også en stillingtagen til kulturmiljøernes egenskaber for at fremme turisme, bosætning, erhverv og kultur, som kan udgøre et stærkt udviklingspotentiale for den enkelte kommune.

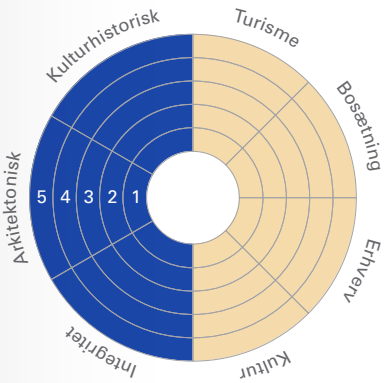
På baggrund heraf er der for udvalgte kulturmiljøer lavet en detaljeret kulturmiljøanalyse, der indeholder en beskrivelse af kulturmiljøet, dets fortælling, dets værdier, bærende elementer og egenskaber samt anbefalinger for en fremtidig fokusering. Kulturmiljøanalysen indeholder fire diagrammer, der viser kulturmiljøets afgrænsning og oversigt, kulturmiljøets værdifulde strukturer, kulturmiljøets værdifulde bygninger samt anbefalinger til fremtidig fokusering af kulturmiljøet.

Metoden er udviklet i dialog med kommuner, museer og andre interessenter og vil løbende blive opdateret som en del af forskningsprojektet. I tilknytning til projektet holder Arkitektskolen Aarhus kurser for fagfolk om kulturmiljøer.

METODE TIL SCREENING AF KULTURMILJØER (SAK)

SCREENINGSKRITERIER

- 1) Kulturmiljøet skal være udpeget, eller kunne overvejes som udpegning, i kommunen
- 2) Kulturmiljøet skal indeholde et bebygget miljø eller helhed (ikke enkeltstående bygninger, monumenter, gravhøje, ruiner, voldsteder, diger eller lign.)
- 3) Kulturmiljøet skal rumme en bærende fortælling, der kan opleves på stedet gennem synlige spor
- 4) Kulturmiljøet skal stå overfor en udvikling i kommune, eller rumme et strategisk potentiale for udvikling i kommende byudvikling

RAPPORTENS INDHOLD

Denne rapport indeholder et skema over kommunens kulturmiljøer, kort- og billedmateriale samt uddybende kulturmiljøanalyser for udvalgte kulturmiljøer i kommunen. Skemaet sammenfatter vurderingen af det enkelte kulturmiljøes værdier og egenskaber:

KULTURMILJØETS VÆRDIER skal være aflæselige i dag og baserer sig på en vurdering af følgende tre værdiparametre, der rangeres fra 1 til 5, hvor 1 er lavest og 5 højest:

- **Kulturhistorisk værdi:** Hvordan vurderes kulturmiljøets historiske betydning og kulturhistoriske fortællerværdi?
- **Arkitektonisk værdi:** Hvordan vurderes kulturmiljøets rumlige, formmæssige og arkitektoniske kvaliteter?
- **Integritetsværdi:** Hvordan vurderes kulturmiljøets helhed og sammenhæng?

KULTURMILJØETS EGENS KABER er en indikator for iboende egenskaber ved et kulturmiljø. Kulturmiljøets egenskaber vurderes ud fra følgende fire kategorier, der rangeres fra 1 til 5, hvor 1 er lavest og 5 er højest:

- **Turisme:** Har kulturmiljøet særlige egenskaber, der kan fremme turisme og/eller turismerelateret virksomhed?
- **Bosætning:** Har kulturmiljøet særlige egenskaber, der kan rumme bosætning og/eller være en ressource for tilflytning?
- **Erhverv:** Har kulturmiljøet særlige egenskaber, der kan rumme og/eller være en ressource for virksomheder og erhverv?
- **Kulturformidling:** Har kulturmiljøet særlige egenskaber inden for formidling af kulturoplevelser og/eller aktivering af stedets fortælling?

KULTURMILJØANALYSEN indeholder en beskrivelse i tekst og billeder af kulturmiljøet, dets fortælling, værdier, bærende elementer, egenskaber samt eventuelle anbefalinger. I fire diagrammer præciseres kulturmiljøets afgrænsning, værdier og anbefalinger til fremtidig fokusering

- **Kulturmiljøets afgrænsning:** Diagrammet viser kulturmiljøets afgrænsning og en oversigt over væsentlige elementer eller bygninger i kulturmiljøet.
- **Kulturmiljøets strukturer:** Diagrammet viser værdifulde strukturer, belægninger, sigtelinjer og ind- og udkig i kulturmiljøet.
- **Kulturmiljøets bygninger:** Diagrammet viser hvilke bygninger, der har værdi for kulturmiljøet, og om der er bygninger i kulturmiljøet, som er fredet eller udpeget bevaringsværdige.
- **Fokusering af kulturmiljøet:** Diagrammet viser områder, strukturer og bygninger, der er bærende for miljøet og som bør beskyttes eller styrkes i fremtidig fokusering af kulturmiljøet.

TEMA FOR KULTURARVEN
I NÆSTVED KOMMUNE

Næstved Kommune opstod i sin nuværende form ved kommunesammenlægningen i 2007, hvor kommunerne Næstved, Suså, Holmegaard, Fladså og Fuglebjerg blev sammenlagt. I forbindelse med udarbejdelsen af Kommuneplan 2009-21 for den nye Næstved Kommune, besluttede Byrådet at gøre en særlig indsats for at bevare og synliggøre de værdier, der fandtes i kommunens kulturmiljøer. Dette udmundede sig i en udpegning af 100 bevaringsværdige kulturmiljøer på tværs af kommunen med retningslinjer for at beskytte dem.

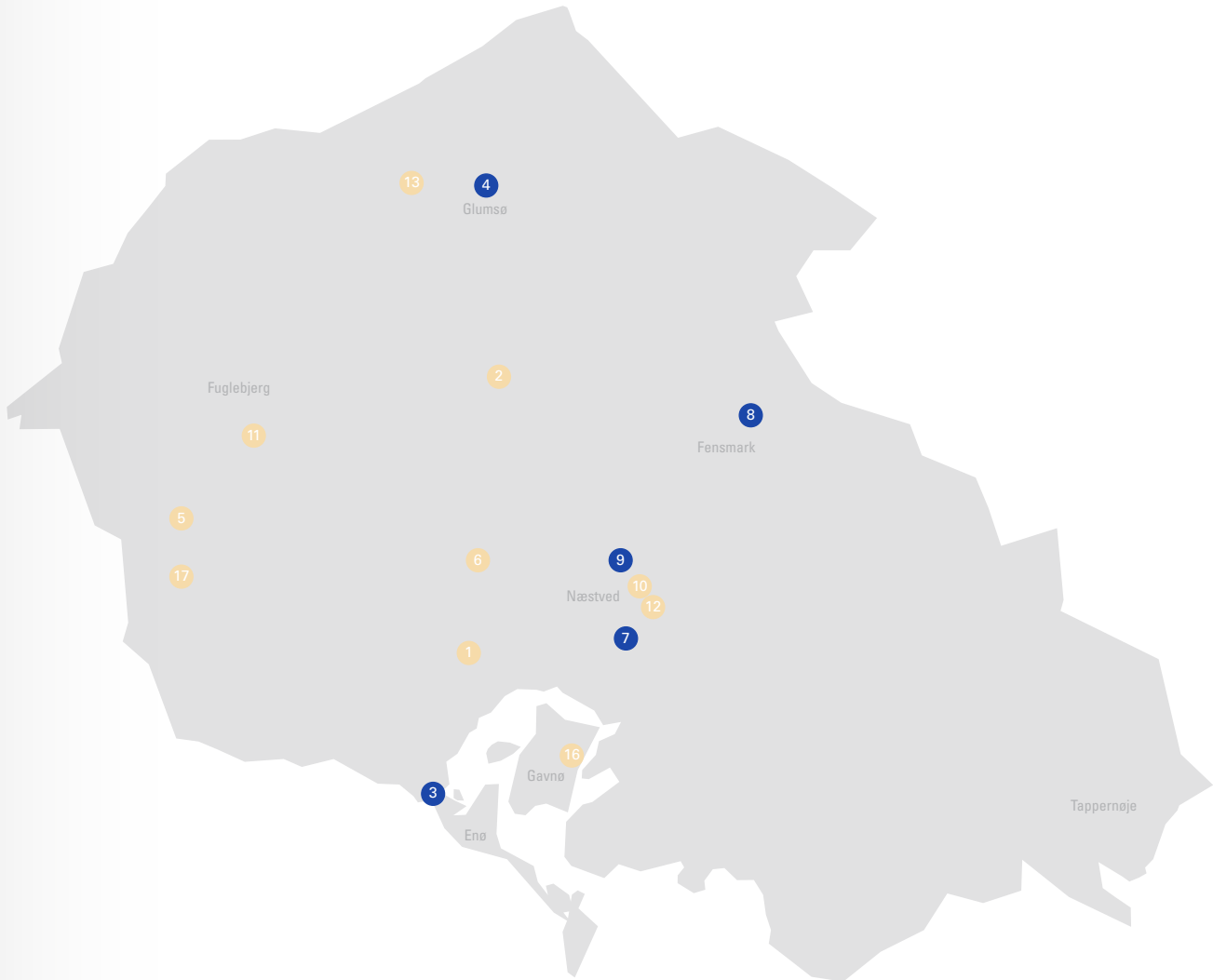
Næstved Kommune rummer en bred variation af kulturmiljøer, der tilsammen vidner om samfundsudviklingen fra oldtiden frem til i dag. Susåen har altid fungeret som et dynamisk element, hvor den tidligere har været anvendt som transportvej og samlingspunkt for industri og bosætning til i dag at skabe stor rekreativ værdi. Susåen er ligeledes en betydningsfuld del af flere kulturmiljøer såsom Karrebæksminde, Ny Maglemølle Papirfabrik og Herlufsholm.

Under industrialiseringen oplevede landsbyerne en hastig udvikling med anlæggelsen jernbaner, heriblandt Ringsted-Næstved-banen (Midtbanen), som forbandt købstæderne Ringsted og Næstved i 1924. Dette skabte en fornyet vækst i Glumsø, der fik station på strækningen øst for den eksisterende landsby, hvor en stationsby voksede frem, som senere voksede sammen med landsbyen. Opførslen af Ny Maglemølle Papirfabrik fik stor betydning for Næstved som en moderne industriby, da en 375 m lang kanal blev udgravet fra Næstved til Karrebæk Fjord.

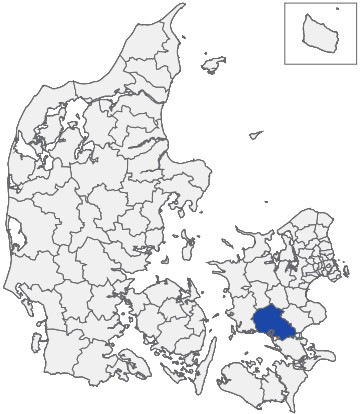
Næstved Kommune har et dybdegående kendskab til deres kulturmiljøer gennem beskrivelser i ”100 kulturmiljøer i Næstved Kommune”. Et kommuneatlas rummer dog et diagrammatisk grundlag, der kan kvalificere forvaltningen af et kulturmiljø og på baggrund af dette, er der opstået et behov for at skabe et værktøj, som kan kombinere elementerne fra de tidligere kommuneatlas og beskrivelserne i ”100 kulturmiljøer i Næstved Kommune”.

Formålet med denne rapport har derfor været en nærmere analyse i tekst og illustration med henblik på at belyse kulturmiljøets fysiske fremtræden i relation til dets værdier. Kulturmiljøerne er screenet og værdisat med udgangspunkt SAK-metoden, for at fastlægge den særlige atmosfære og værdi i det specifikke kulturmiljø. På baggrund af screeningen beskrives hvert kulturmiljø med håndgribelige og detaljerede diagrammer, som fastlægger de bærende værdier i strukturen og bygningsmassen, og illustrerer hvad, der er essentielt at være opmærksom på i en videre udvikling af kulturmiljøet. Ønsket er, at der skabes et oplyst fundament for forvaltningen og udviklingen af de værdifulde kulturmiljøer. Beskrivelsen af kulturmiljøerne kan indgå direkte i en kommuneplan eller som kommuneplantillæg.

SCREENEDE KULTURMILJØER
I NÆSTVED KOMMUNE

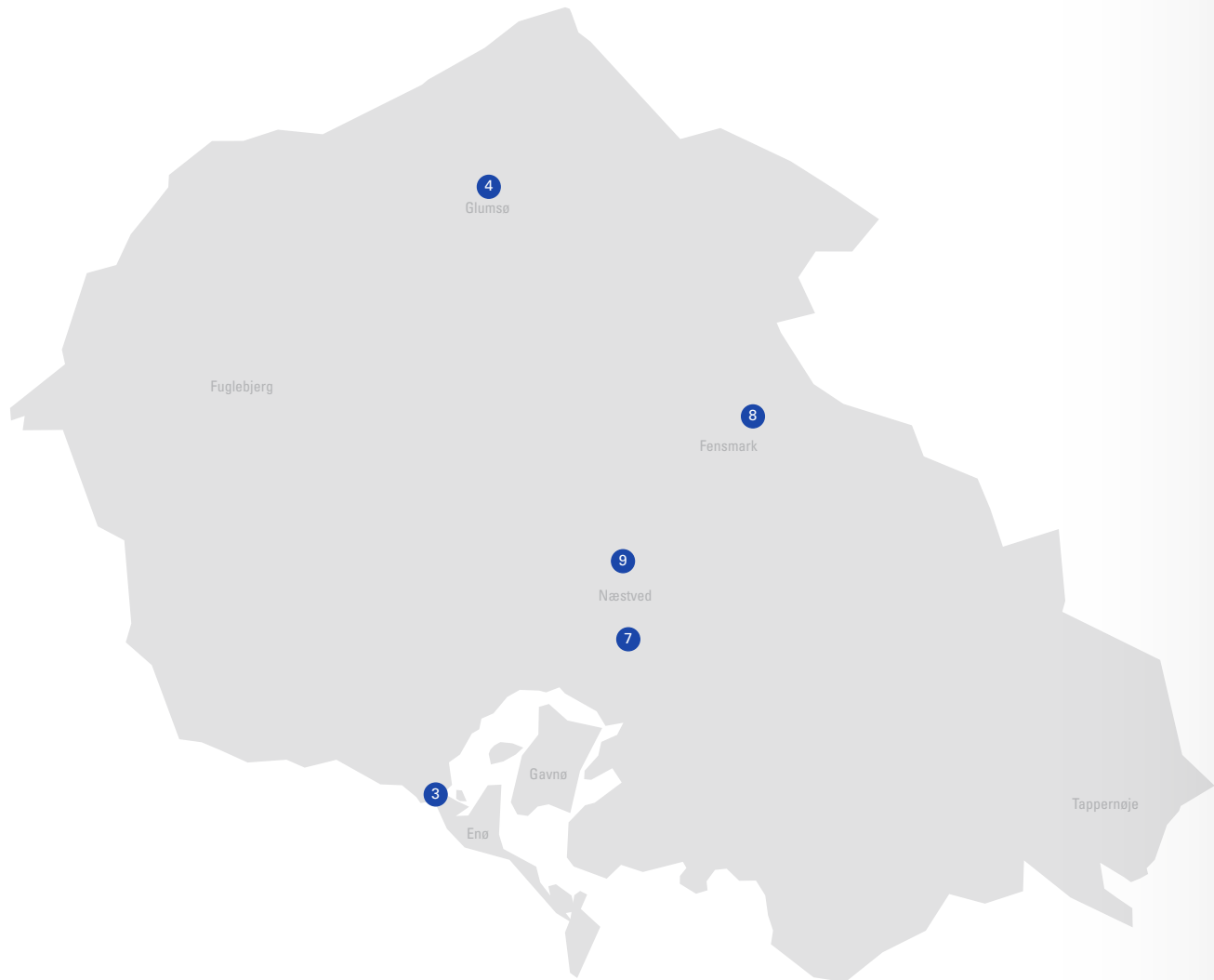

Region: Sjælland
Kommunenummer: 370
Indbyggertal: 83.143 (2020)
Største by: Næstved (43.803 indbyggere i 2020)
Kulturmiljøer: I Næstved Kommune er der på besigtigelsestidspunktet udpeget 111 kulturmiljøer, der indgår i Kommuneplan 2017-2029. I forbindelse med nærværende projekt og i dialog med Næstved Kommune er der udarbejdet en liste med i alt 15 kulturmiljøer. Efter en forhånds-screening, er kulturmiljøernes værdier og egenskaber vurderet, hvorefter 10 kulturmiljøer er fraserteret. Disse miljøer er fraserteret grundet deres mangel på kulturhistoriske værdier eller grundet fuldt udnyttet potentiale. Dermed danner fem kulturmiljøer baggrund for denne rapport.

KULTURMILJØERNES SAMLEDE VÆRDI
NÆSTVED KOMMUNE

- HØJ VÆRDI (VÆRDISUM 11-15)
- MIDDEL VÆRDI (VÆRDISUM 8-10)
- LAV VÆRDI (VÆRDISUM 3-7)

KULTURMILJØERNES EGENSKABER
NÆSTVED KOMMUNE

- HØJ (VURDERING 4-5)

TURISME

BOSÆTNING

ERHVERV

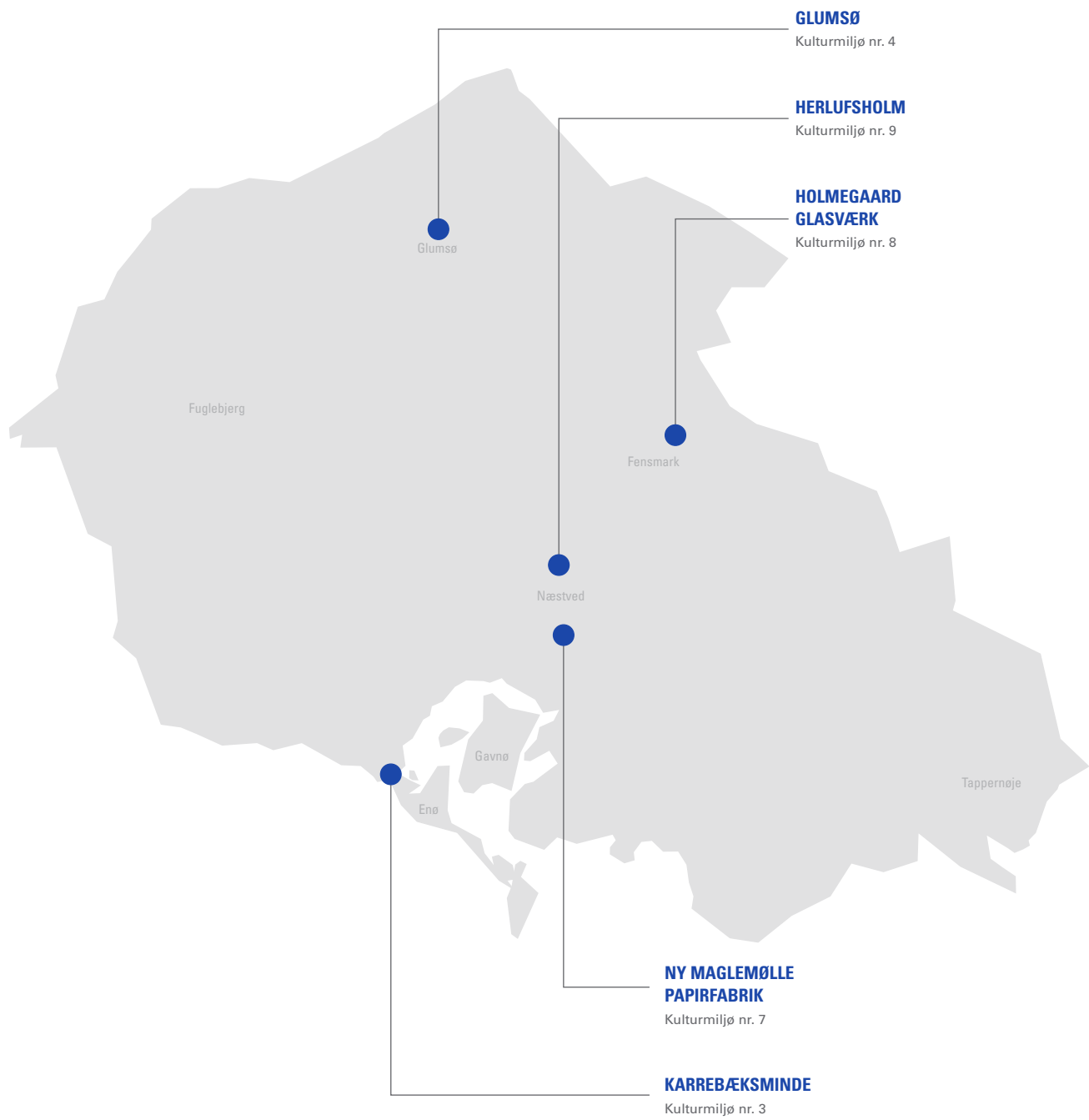

KULTUR

UDVALGTE KULTURMILJØER

NÆSTVED KOMMUNE

5 UDVALGTE KULTURMILJØER

De udvalgte kulturmiljøer er et eksempel på, hvordan kommunen kan arbejde med screeningens resultater i en videre planlægningsproces.

KULTURMILJØ- ANALYSE

Kulturmiljøanalyserne indeholder en beskrivelse af kulturmiljøet, dets fortælling, bærende bevaringsværdier og en vurdering af kulturmiljøets tilstand og aktualitet samt illustrationer i form af fotos og diagrammer over kulturmiljøet. I fire diagrammer præciseres kulturmiljøets afgrænsning, værdier og anbefalinger til fremtidig fokusering.

KARREBÆKSMINDE

BESKRIVELSE

Karrebækminde opstod som ladeplads for Næstved med en lille bydannelse omkring Alléen, der er byens ældste vej. Som fragtskibene blev større, og sejlrenden ved Mindegabet ofte sandede til, opstod et behov for en konstant brugbar sejlroute til Næstved. C. C. S. Danneskiold-Samsøe var i 1801-1807 en central figur i udgravningen af Den Danneskjoldske Kanal nord og syd for Næstved. Den sydlige kanal blev gravet gennem lyng-overdrevet Lungshave ved Karrebækminde, hvor en havn til større skibe blev anlagt. Karrebækminde oplevede herefter sin storhedstid som ladeplads, hvorfra havgående fragtskibe blev omlastet til pramme, der blev trukket over Karrebæk Fjord gennem Susåen og videre til Næstved. I forbindelse med opførelsen af Ny Maglemølle Papirfabrik blev der i perioden 1935-1937 udgravet en kanal direkte til Næstved, således større skibe kunne sejle over fjorden til den nye havn i Næstved, uden at godset skulle omlastes. Herefter ophørte pramfarten og Karrebækminde mistede sin betydning som havneby. I starten af 1900-tallet fik fiskeriet en større betydning og ved 1. verdenskrigs afslutning rummede Karrebækminde bl.a. skole, epidemihus, pakhuse, kro, mølle, købmand, stejleplads, toldkontrolsted og havn. Karrebækminde har siden udviklet sig med sommerhuse, fritids- og helårsboliger. Græshoppebroen blev indviet i 1936 og udsmykket af kunstner Lizette Rosager i 2006.

KULTURMILJØETS VÆRDIER

Kulturmiljøet fremstår helstøbt og velholdt, hvor de kulturhistoriske spor i arkitektur og struktur er aflæselige. Byen har fortsat en tæt relation til vandet, der er en stor værdi for Karrebækminde, særligt i sommermånederne. Den tætbyggede struktur langs Alléen skaber et værdifuldt og intimt forløb, som på fin vis afspejler fortællingen om Karrebækminde som betydningsfuld bydannelse. De mange tilbageværende arkitektoniske elementer er af høj arkitektonisk værdi og skaber sammen med kanalen et levende, stemningsfyldt og aktivt kulturmiljø.

BÆRENDE ELEMENTER

De bærende elementer knytter sig til strukturen og bebyggelserne langs Alléen og kanalen, heriblandt pakhuse, kro, toldassistentbolig, epidemihus, stejleplads og Græshoppebroen.

KULTURMILJØETS EGENSKABER

Karrebækminde er i sommerperioderne et attraktivt udfugtsmål, understøttet af mange sommerhuse i området. Det levende miljø langs vandet og de kulturhistoriske elementer skaber et stort potentiale for turisme og bosætning.

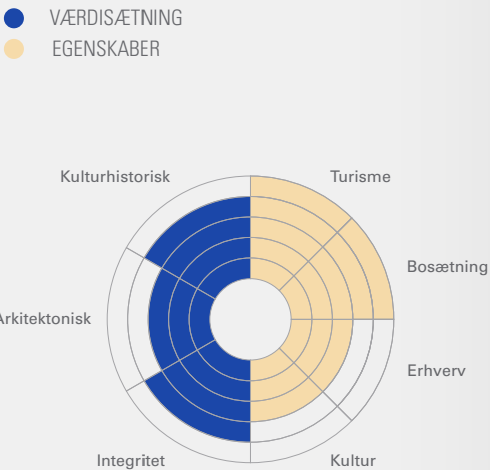
BEMÆRKNINGER

Kulturmiljøet omkring Karrebækminde er beskyttet af en bevarende lokalplan.

INFORMATION OM KULTURMILJØET

Kommune:	Næstved Kommune
Omfang:	Kulturmiljø nr. 3
Kategori:	Bymiljø - Havneby Fritidsmiljø - Sommerhusområde
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Emne i kommuneplan:	Historisk tid - Havne og veje - Karrebækminde
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

VURDERING AF KULTURMILJØET

Allé med tætliggende byhuse ud til vejen og træer på begge sider. Alléen blev landskabsfredet i 1960

Det tidligere badehotel og kro centralt i kulturmiljøet

Den udgravede kanal og husrækken Ved Broen på Enø

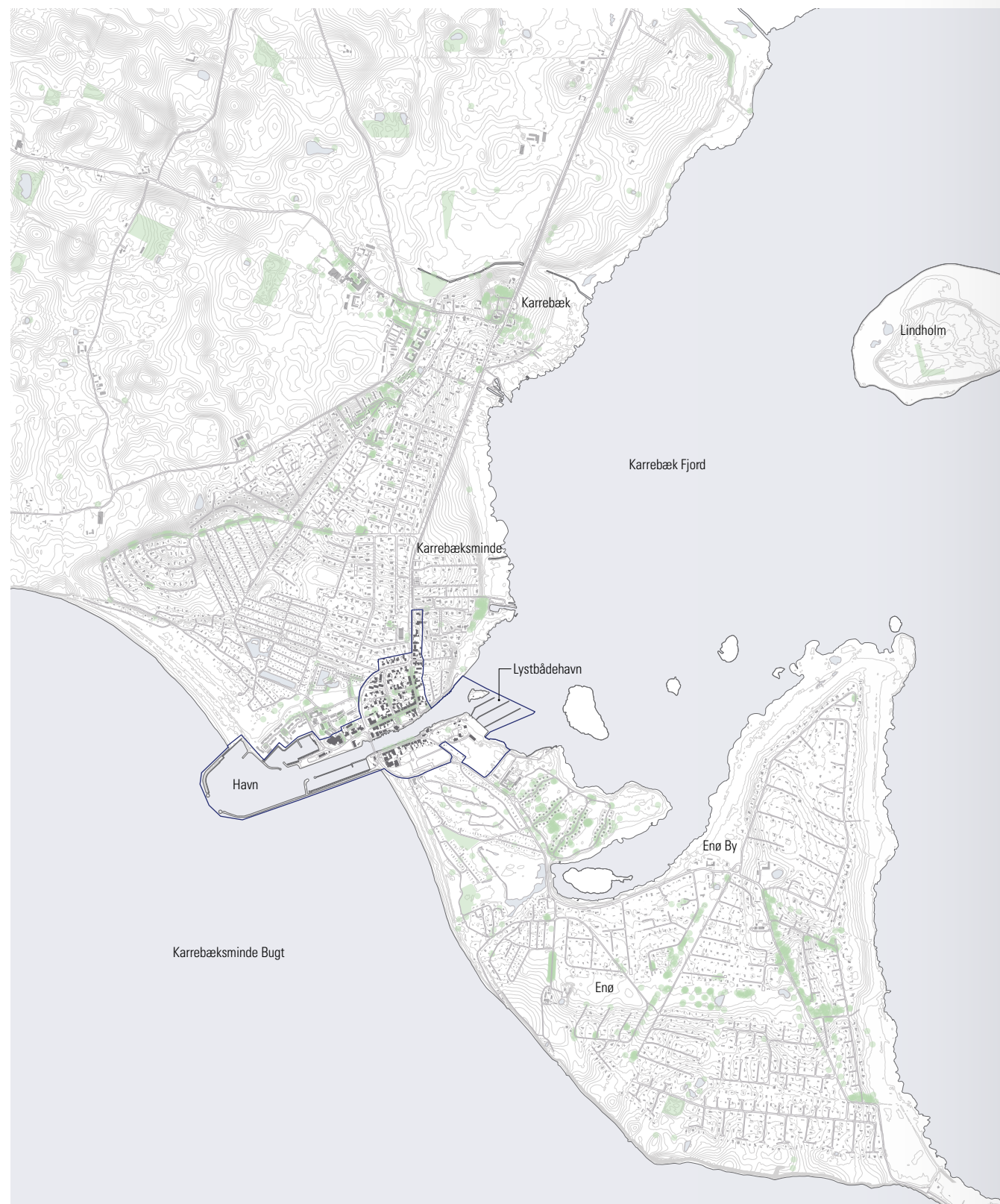

Det stemningsfulde miljø ved kanalen i Karrebækminde set fra Enø

Den tidligere toldassistent bolig. Boligen har en høj bevaringsværdi og ligger på hjørnet, hvor Alléen slår sit knæk mod nord

KULTURMILJØETS AFGRÆNSNING

KULTURMILJØETS STRUKTURER

KULTURMILJØETS BYGNINGER

■ Bygning med høj værdi for kulturmiljøet	■ Bygning med nogen værdi for kulturmiljøet	■ Bygning med lav værdi for kulturmiljøet
■ Fredet bygning	■ Bevaringsværdig bygning	○ Andet værdifuldt element

FOKUSERING AF KULTURMILJØET

■ Bygning, der er bærende for kulturmiljøet	■ Bygning, der udgør værdi ift. skala og proportion	■ Fokusering af kulturmiljøet
□ Bygning, der kan fjernes uden at forringe kulturmiljøet	— Afgrænsning af kulturmiljøet	

GLUMSØ

BESKRIVELSE

Glumsø nævnes allerede i 1281, hvorefter byen senere udviklede sig som stationsby. Landsbyen blev i 1798 udskiftet som en blanding af stjerne- og blokudskiftning, hvor Glumsø Kirke lå centralt i byen omkring en samling gårde og landhuse i et landskabeligt og kuperet område med Glumsø Sø mod syd. Årtierne efter købstæderne økonomiske privilegier blev ophævet i 1857, oplevede Glumsø en stor udvikling, hvor byen blandt andet fik købmandsgård, gæstgiveri, apotek samt bageri på Storegade og senere flere skoler, banker, maskinfabrik og savværk mv. I 1924 opførtes en stationsbygning øst for landsbyen på strækningen Ringsted-Næstved-Gedser kaldet ”Midtbanen”, hvorefter den østlige del af Glumsø udviklede sig med et stationsbypræg.

KULTURMILJØETS VÆRDIER

Glumsø fremstår velholdt og helstøbt med aflæselige kulturhistoriske elementer. Forbindelsen fra Glumsø Kirke gennem Storegade til stationen er oplevelsesrig med en høj arkitektonisk kvalitet. De sammenbyggede bebyggelser, der ligger som perler på en snor langs Storegade med allétræer på begge sider af vejen, er værdifuld og fungerer som et fint bindeled mellem landsbyen mod vest og stationsbyen mod øst. Glumsø Sø er en stor kvalitet for byen, hvor det rekreative miljø placerer sig på bagsiden af byen mod syd, hvortil der er enkelte kig langs Storegade.

BÆRENDE ELEMENTER

De bærende værdier knytter sig til de kulturhistoriske elementer, som den fredede præstegård, købmandsgården, Ældrecenter Søvangs hovedbygning, apoteket, kroen og stationen. Herudover er den arkitektoniske struktur med sammenbyggede bygninger langs Storegade samt det rekreative område ved Glumsø Sø bærende elementer.

KULTURMILJØETS EGENSKABER

Glumsøs placering i landskabet og den arkitektoniske kvalitet skaber attraktive forudsætninger for bosætning. Byen rummer skole, foreningsliv og indkøbsmuligheder, hvilket skaber et moderat potentiale for erhverv og handel i Storegade.

BEMÆRKNINGER

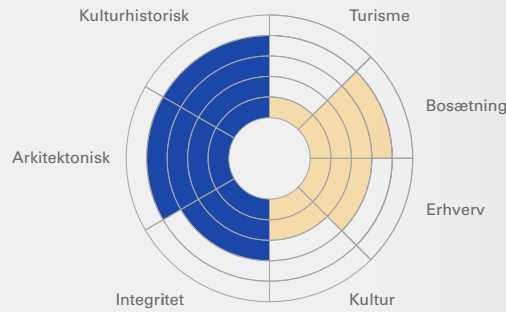
Det anbefales at friholde det rekreative område mellem Glumsø og Glumsø Sø for bebyggelse og at sikre Storegade mod nedrivninger. I tilfælde af nybyggeri langs Storegade, bør bebyggelsen tilpasses den tætliggende struktur samt den arkitektoniske kvalitet.

INFORMATION OM KULTURMILJØET

Kommune:	Næstved Kommune
Omfang:	Kulturmiljø nr. 4
Kategori:	Bymiljø - Stationsby
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Emne i kommuneplan:	Jernbanedrift og stationsbyer - Glumsø stationsby
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

VURDERING AF KULTURMILJØET

- VÆRDISÆTNING
- EGENSKABER

Storegade set mod vest med kroen til højre i billedet

Købmandsgården er i dag omdannet til boliger

Anlægget, Ældrecenter Søvang og badebroen ved den nordlige bred af Glumsø Sø

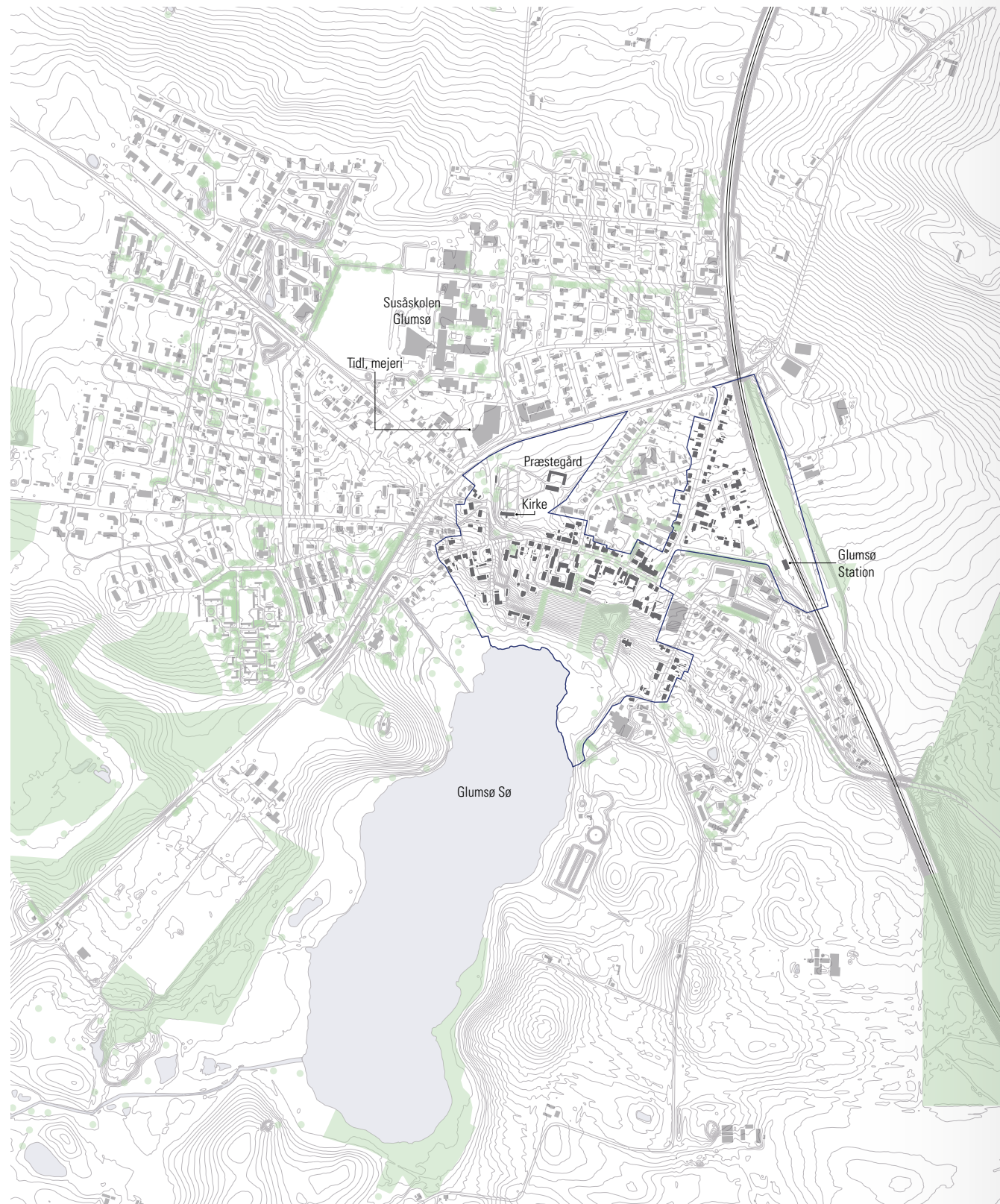

Befrielsessten o g kig ned ad Skolevej med glimt af Købmandsgården og Glumsø Sø

Stationsbygningen i Glumsø fra 1924 på strækningen ”Midtbanen”

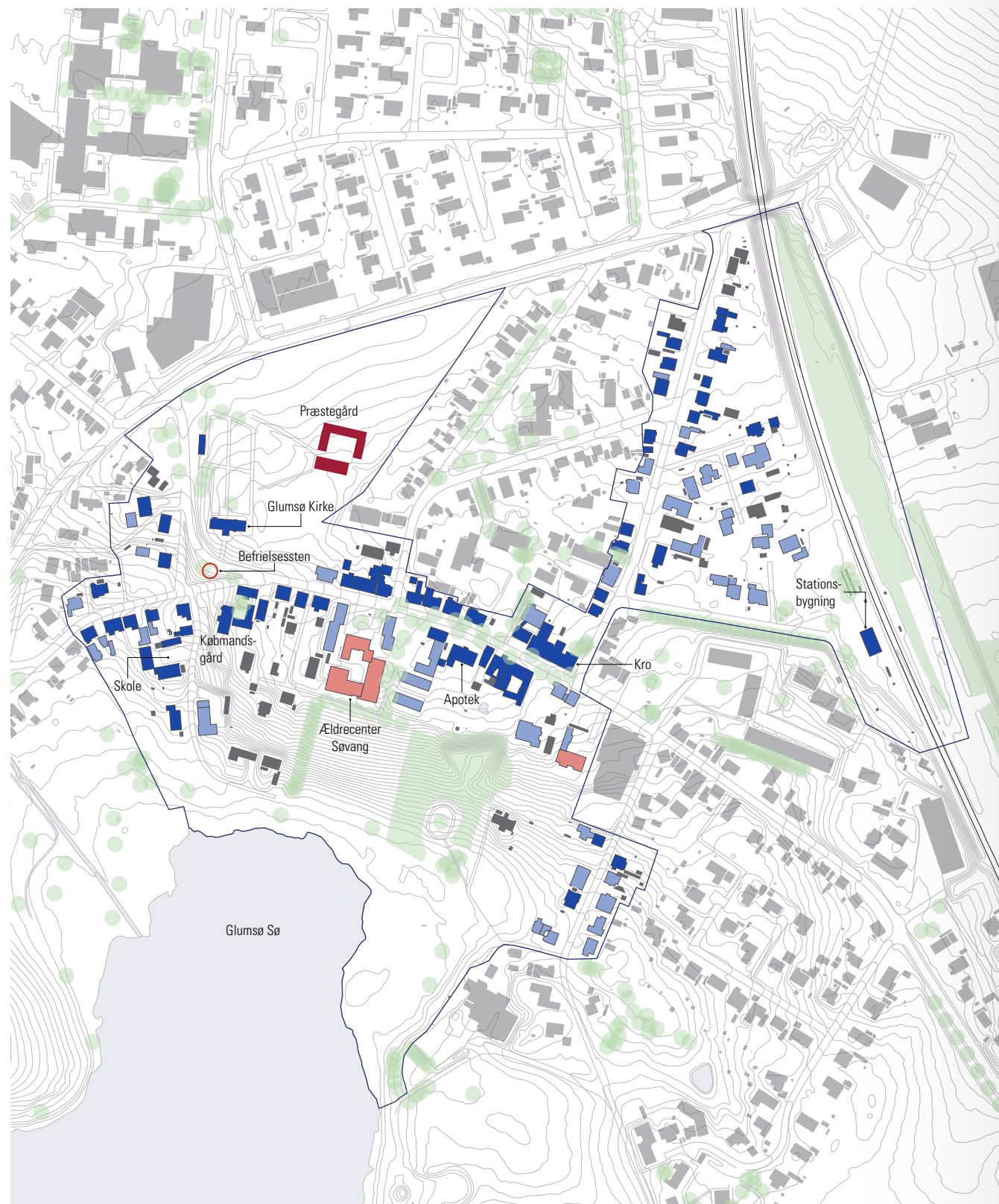
KULTURMILJØETS AFGRÆNSNING

KULTURMILJØETS STRUKTURER

KULTURMILJØETS BYGNINGER

- Bygning med høj værdi for kulturmiljøet
- Bygning med nogen værdi for kulturmiljøet
- Bygning med lav værdi for kulturmiljøet
- Fredet bygning
- Bevaringsværdig bygning
- Andet værdifuldt element

FOKUSERING AF KULTURMILJØET

- Bygning, der er bærende for kulturmiljøet
- Bygning, der udgør værdi ift. skala og proportion
- Fokusering af kulturmiljøet
- Bygning, der kan fjernes uden at forringe kulturmiljøet
- Afgrænsning af kulturmiljøet

NY MAGLEMØLLE PAPIRFABRIK

BESKRIVELSE

Susåen har spillet en vigtig rolle i Næstveds udvikling, hvor handel ad vandvejene gjorde Næstved til et af de mest betydningsfulde byer på Sjælland. I 1872 blev den gamle vandmølle, Maglemølle, øst for Susåen opkøbt. Vandmøllen blev nedrevet, og Maglemølle Papirfabrik blev opført med syv papirmaskiner. 1935 blev startskuddet til opførelsen af Ny Maglemølle Papirfabrik, der statuere- de Næstved som en moderne industriby. Allerede i 1870 blev en kanal fra Næstved til fjorden foreslået, men først ved opførelsen af Ny Maglemølle Papirfabrik (1936-1938) blev den 375 m lange kanal med dobbeltkaj og havn realiseret i 1937. Jernbanen blev ligeledes integreret i det nye industrimiljø og arkitekturen kom til at afspejle datidens funktionalistiske idealer. Fabriksanlægget blev løbende udvidet, senest i 1980’erne, hvor et afsværtningsanlæg til gen- brugspapir blev opført. Da papirfabrikken lukkede i 1992, bestod den af papirmaskinehaller, kraftcentral, laboratorier, værksteder, administrations- og portbygning, tegnestue, kontorer mv. Produk- tionen af genbrugspapir fortsatte frem til 2012, og Ny Maglemølle Papirfabrik fungerer i dag som erhvervspark. Gl. Maglemølle Pa- pirfabrik lukkede i 1971 og er senere delvist nedrevet.

KULTURMILJØETS VÆRDIER

Fabriksanlægget er løbende tilbygget, hvilket har skabt et kom- plekst kulturmiljø. Området rummer flere bevaringsværdige bygninger, der på fin vis afspejler tidens arkitektur med brug af jernbeton, tegl og jernvinduer samt haller med shedtag. Flere byg- ningerne trænger dog til istandsættelse og er på nuværende tids- punkt i forfald, hvilket er skæmmende for kulturmiljøet. Lysrummene mellem papirmaskinehallerne er intime samt ople- velsesrige og står i stærk kontrast til resten af kompleksets store skala. Kulturhistorisk rummer det komplette anlægget med kanal, kranbroer og bygninger en betydningsfuld værdi for Næstveds in- dustrifortælling.

BÆRENDE ELEMENTER

De bærende elementer knytter sig til fabriksanlæggets bygninger, kranbroer, kajkran, kanal og lysrum mellem bygningerne.

KULTURMILJØETS EGENSKABER

Kulturmiljøet besidder et stort udviklingspotentiale grundet de store bygningsvoluminer samt nærheden til midtbyen og vandet. Mulighederne er mange i dette kompleks og rummer egenskaber inden for både bosætning, erhverv og kultur.

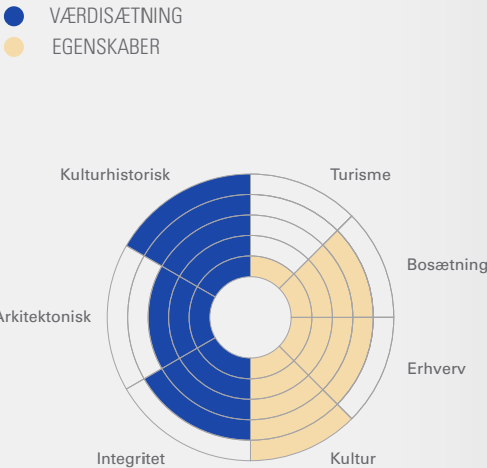
BEMÆRKNINGER

Anlægget fungerer i dag en erhvervspark, men på trods af dette står flere bygninger tomme og i stærkt forfald. Bygningerne med høj værdi for kulturmiljøet bør sikres mod forfald for at formidle en vigtig industrihistorie i Næstved Kommune.

INFORMATION OM KULTURMILJØET

Kommune:	Næstved Kommune
Omfang:	Kulturmiljø nr. 7
Kategori:	Industrimiljø - Fabriksanlæg
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Emne i kommuneplan:	Industrialisme og kraftanlæg - Ny Maglemølle Papirfabrik
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

VURDERING AF KULTURMILJØET

Værkstedsbygning, tegnestue og kraftcentralen, der tårner sig op i baggrunden

Et af de interne lysrum mellem papirmaskinehallerne, der et af kulturmiljøets største kvaliteter

Papirmaskinehallerne med kranbroer

Indvendigt i en af papirmaskinehallerne, hvor et af de store jernvinduer er kollapsede. Flere af bygningerne trænger til en istandsættelse

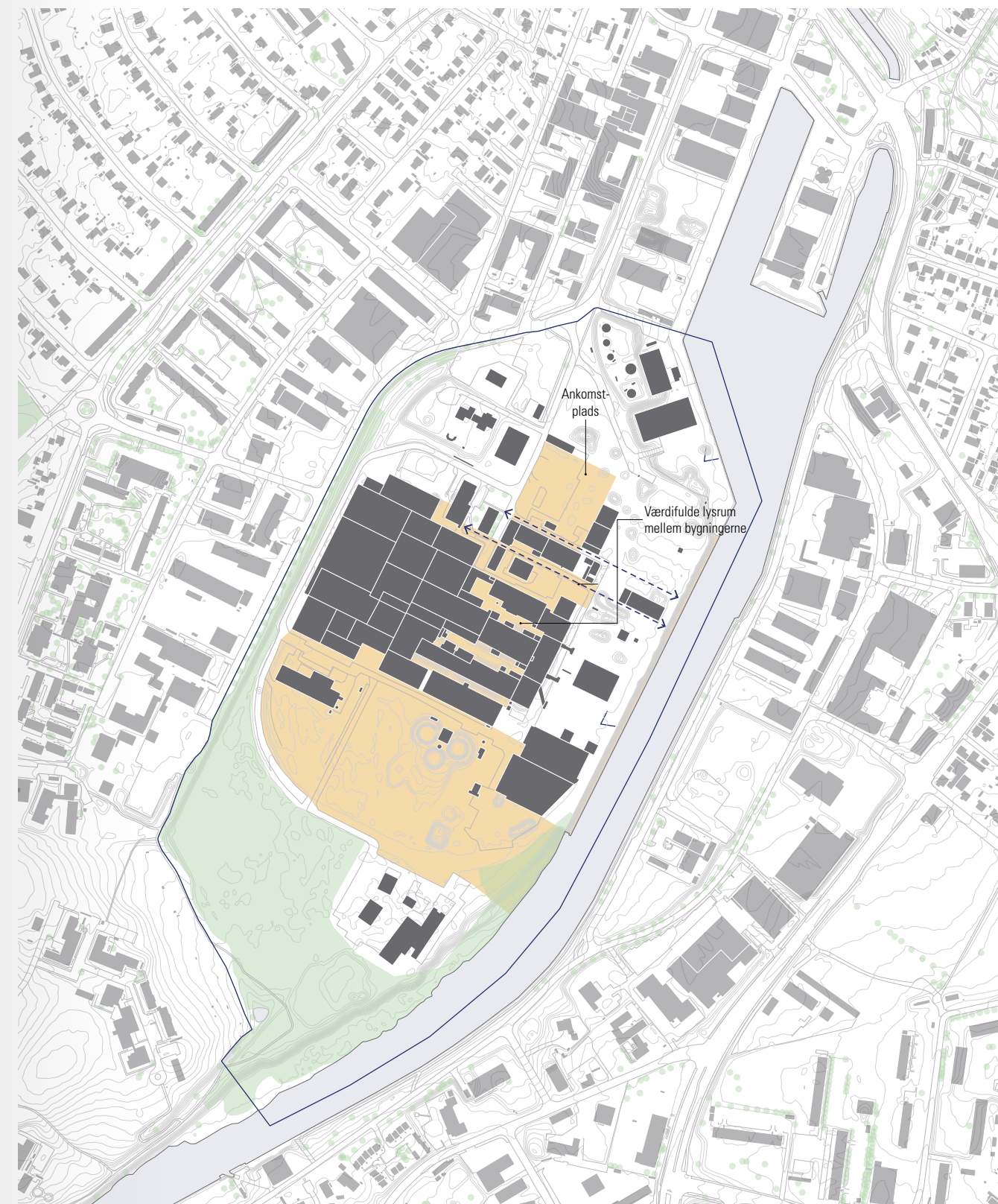

Kajkranen, der er fredet, er et udflygtsmål for lokalbefolkningen

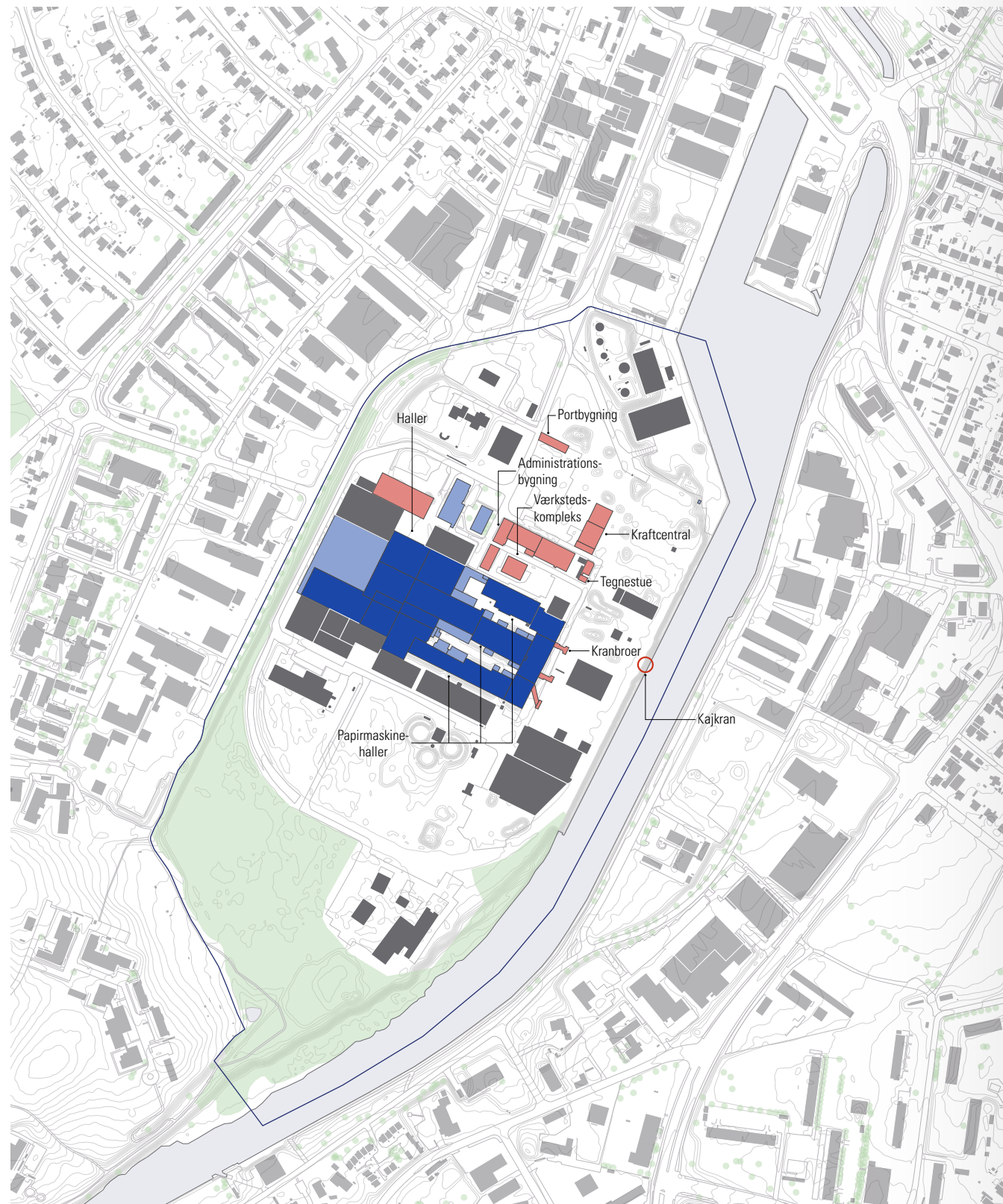
NY MAGLEMØLLE PAPIRFABRIK

KULTURMILJØETS STRUKTURER

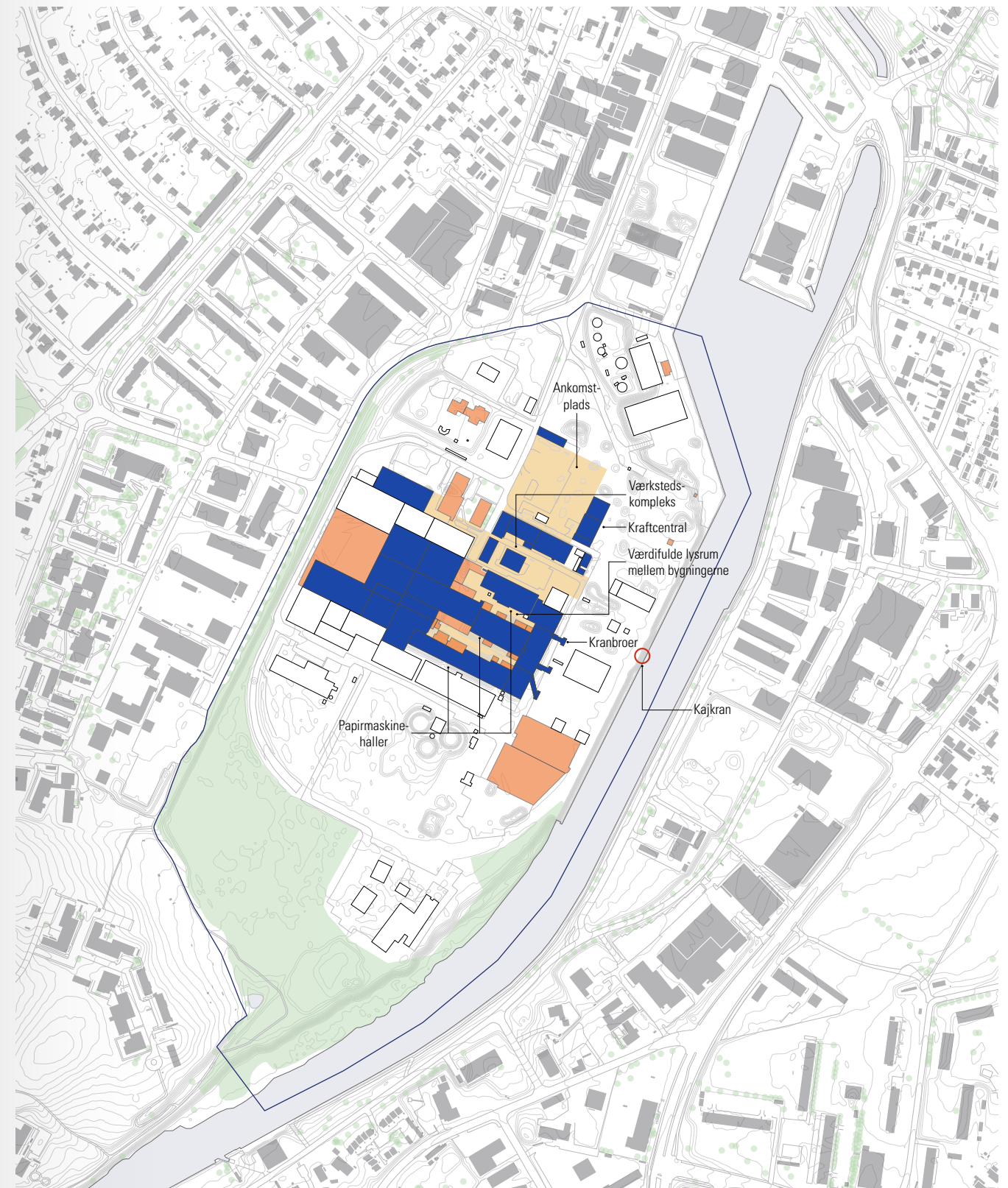

KULTURMILJØETS BYGNINGER

- Bygning med høj værdi for kulturmiljøet
- Bygning med nogen værdi for kulturmiljøet
- Bygning med lav værdi for kulturmiljøet
- Fredet bygning
- Bevaringsværdig bygning
- Andet værdifuldt element

FOKUSERING AF KULTURMILJØET

- Bygning, der er bærende for kulturmiljøet
- Bygning, der udgør værdi ift. skala og proportion
- Fokusering af kulturmiljøet
- Bygning, der kan fjernes uden at forringe kulturmiljøet
- Afgrænsning af kulturmiljøet

HOLMEGAARD GLASVÆRK

BESKRIVELSE

Holmegaard Gods stammer fra 1635, hvor hovedbygningen blev opført som et trefløjet bindingsværkanlæg. I 1801 overtog C. C. S. Danneskiold-Samsøe Holmegaard Gods med tilhørende 800 tønder mose. Danneskiold-Samsøe søgte i 1823 tilladelse til anlæggelse af et glasværk ved Holmegaard Mose, men da han senere samme år gik bort, satte enke Henriette Danneskiold-Samsøe gang i opførelsen af Holmegaard Glasværk, der stod færdigt i 1825. Placeringen af værket syd for mosen var ideel, da der var rig mulighed for at drage nytte af mosens tørv til brændsel. Glasværket blev hurtigt en succes og løbende udvidet for at følge med industriens og samfundets udvikling. Dette afspejles blandt andet i mundblæste flasker, glas, karafler, vaser i grønt og klart glas til senere maskinelt fremstillet glas. Eftersom værket fungerede i døgndrift, var det nødvendigt at glasarbejderne boede nær værket, hvilket resulterede i at flere arbejder- og funktionærboliger blev opført, og området udviklede sig til et lille samfund. Tidligt i Holmegaard Glasværks tid opstod kirkestien, der forbandt værket med Fensmark Kirke samt Fensmark by. Kirkestien blev hyppigt brugt af glasværkets arbejdere, når de skulle mellem deres hjem og fabrikken. I 1927 blev Jacob E. Bang tilknyttet Holmegaard Glasværk og byggede sin bolig nær kirken på Chr. Winthersvej. Senere kom blandt andet Arne Bang og Per Lütken til, der alle byggede boliger på Chr. Winthersvej, også kaldet "Kunstner-kliken". Holmegaard Glasværk lukkede endeligt i 2008.

KULTURMILJØETS VÆRDIER

Kulturmiljøet afspejler en betydningsfuld fortælling, der har udviklet sig over tid. Sammenhængen mellem gods, højmose, industri, arbejdermiljø og Fensmark er en unik sammensætning, der fortsat er tydeligt aflæselig både i struktur og arkitektur. Holmegaard Gods består af et flot bindingsværkanlæg på en sokkel af kampesten omkranset af en voldgrav. Glasværket er af national betydning og rummer en værdifuld kulturhistorie, der omfavner fortællingen om glasproduktion og dets lokale industrisamfund.

BÆRENDE ELEMENTER

De bærende elementer knytter sig til højmosen, glasværkets fabriksbygninger, direktørbolig, arbejder- og funktionærboliger, kirkestien, Kunstner-kliken på Chr. Winthersvej og Holmegaard Gods.

KULTURMILJØETS EGENSKABER

Kulturmiljøets egenskaber er udnyttet i nyere industri og i det genåbnede Holmegaard Værk, som blandt andet rummer museum, bibliotek, kunstner- og studieboliger, uddannelse og erhverv.

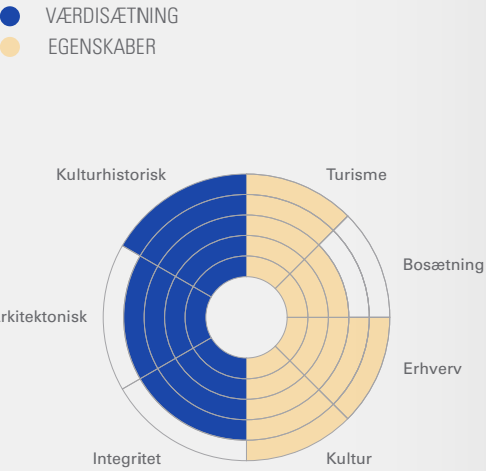
BEMÆRKNINGER

Det anbefales at styrke og sikre fortællingen mellem Kunstner-kliken på Chr. Winthersvej, kirkestien og glasværket i højere grad.

INFORMATION OM KULTURMILJØET

Kommune:	Næstved Kommune
Omfang:	Kulturmiljø nr. 8
Kategori:	Industrimiljø - Fabriksanlæg
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Emne i kommuneplan:	Industrialisme og kraftanlæg - Holmegaard Glasværk
Adgangsforhold:	Offentlig adgang

VURDERING AF KULTURMILJØET

Kirkestien fra Chr. Winthersvej med kig udover marker og Holmegaard Mose til Holmegaard Glasværk

Højmosen, Holmegaard Mose, hvor store rektangulære søer afspejler den industrielle udnyttelse af mosens tørv

Direktørboligen til højre i billedet og arbejderboliger i baggrunden på Svinget ved ankomsten fra kirkestien

En del af det ældre, bevaringsværdige fabriksanlæg

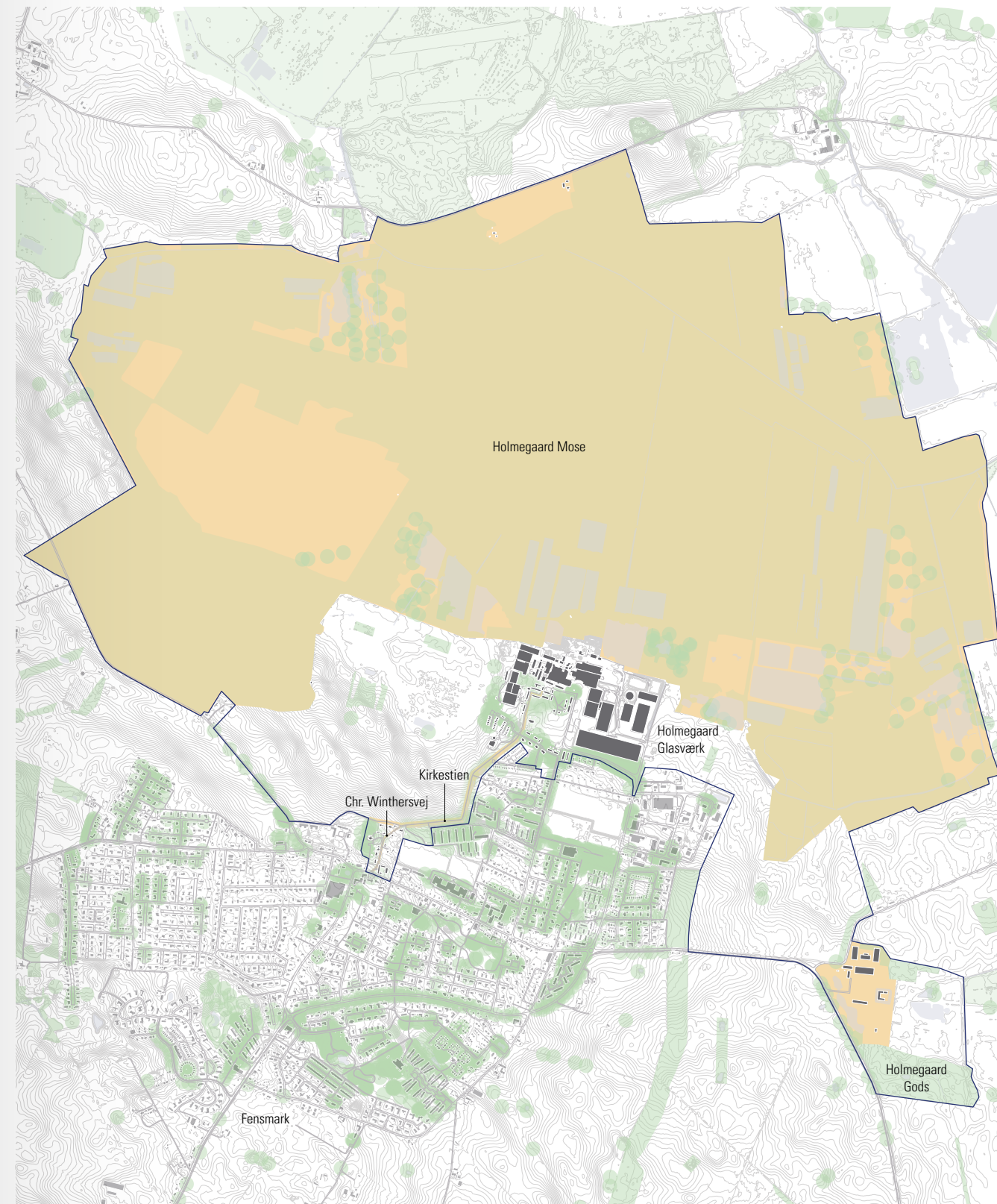

Starten af Chr. Winthersvej med mindsten for Christian Winther, den fredede præstegård, landhuse og Fensmark Kirke

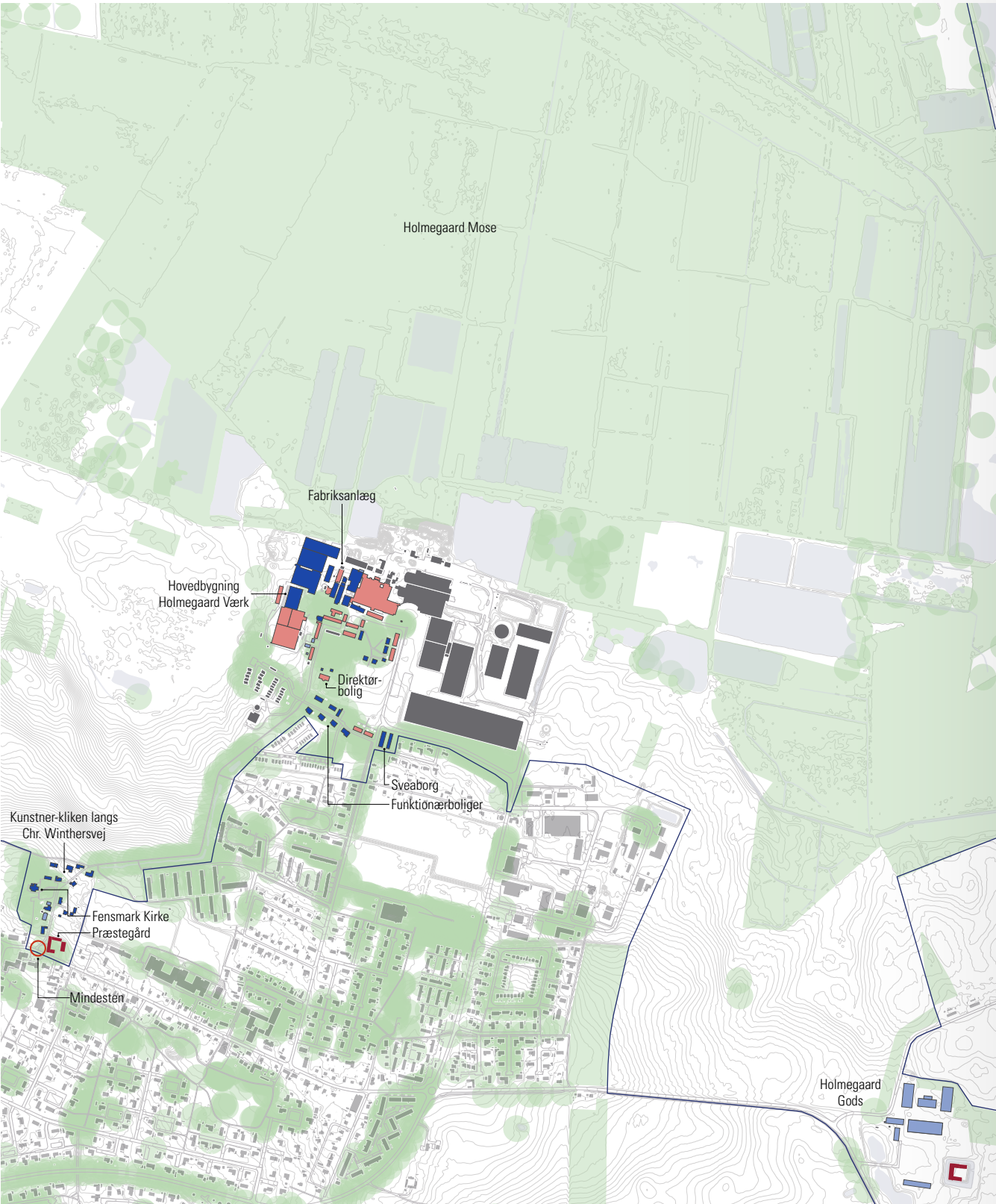
KULTURMILJØETS AFGRÆNSNING

KULTURMILJØETS STRUKTURER

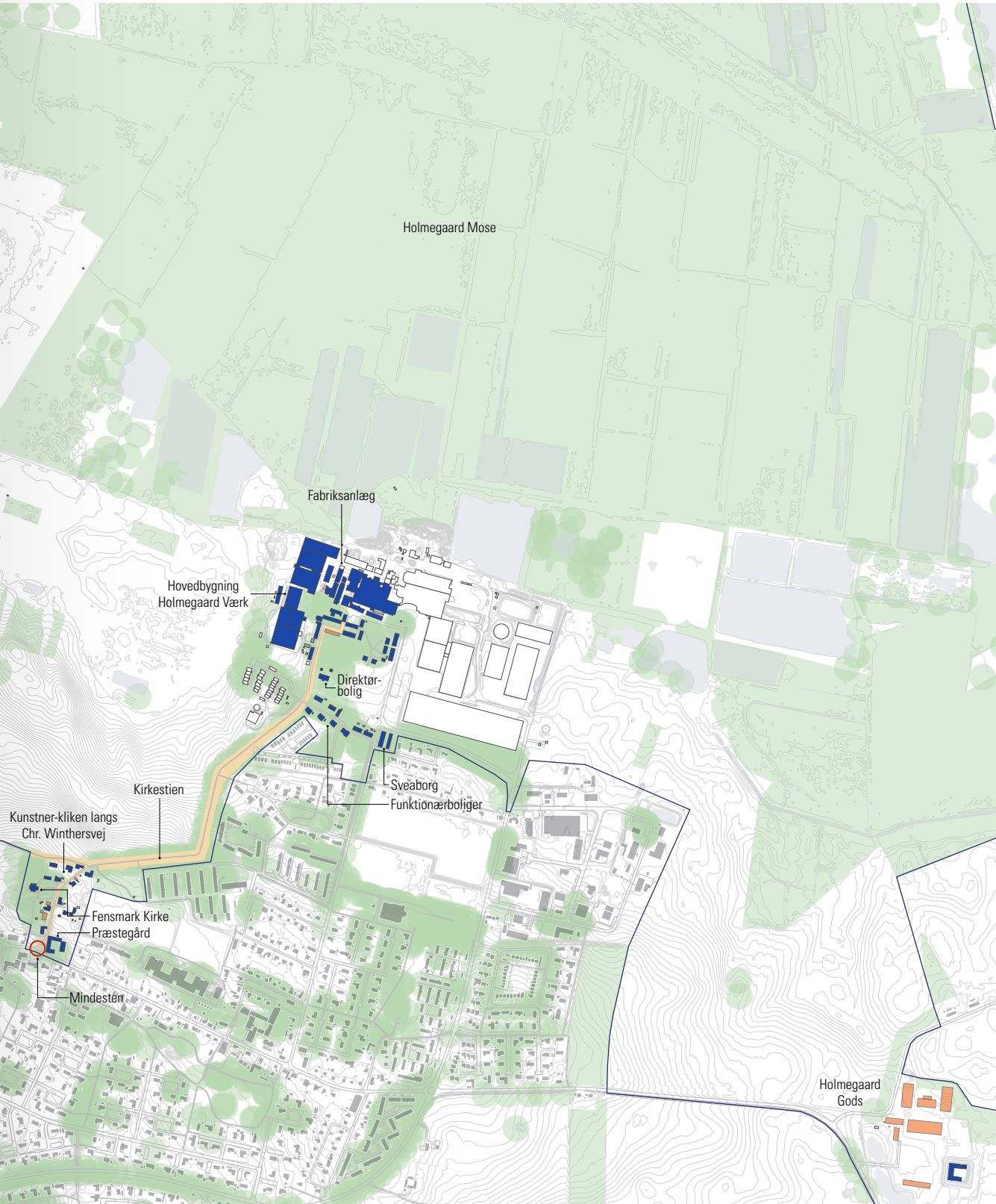

KULTURMILJØETS BYGNINGER

Bygning med høj værdi for kulturmiljøet	Bygning med nogen værdi for kulturmiljøet	Bygning med lav værdi for kulturmiljøet
Fredet bygning	Bevaringsværdig bygning	Andet værdifuldt element

FOKUSERING AF KULTURMILJØET

Bygning, der er bærende for kulturmiljøet	Bygning, der udgør værdi ift. skala og proportion	Fokusering af kulturmiljøet
Bygning, der kan fjernes uden at forringe kulturmiljøet	Afgrænsning af kulturmiljø	

HERLUFSHOLM

BESKRIVELSE

Herlufsholm Kloster blev grundlagt som benediktinerkloster under navnet Næstved Skt. Peders Kloster, der i slutningen af 1100-tallet blev flyttet ud af Næstved by og genopført på sin nuværende placering vest for Susåen. I 1261 brændte dele af klosteret, der herefter blev genopført som et firefløjet klosteranlæg. Herluf Trolle overtog klosteret i 1560 og oprettede, sammen med sin hustru Birgitte Gøye, Herlufsholm Kostskole i 1565 med plads til 42 drenge. I 1966 åbnede skolen for optagelse af piger som dagelever og i 1985 for piger som kostelever. Den trefløjede klosterbygning har fra 1819 frem til 1964 undergået flere større omdannelser. Kostskolen har løbende udviklet sig med nyere bygninger som rektorbolig (1794), skolebygning (1809-12, 1852-53, 1905), godsforvalterbolig (1812), museumsbygning (1874-76), sygehus (1906), vandtårn ombygget med observatoriekuppel (1911) og bibliotek (1915). I 1950’erne blev skolebygningen yderligere tilbygget med beboelsesbygningen Lassengården. Syd for hovedanlægget lå det tidligere avlsanlæg, som i 1967 blev revnet ned, for at gøre plads til blandt andet gymnastiksal, undervisningslokaler og elevgårde. Mellem skolen og Susåen blev Nyhave, Hvælvingebroen samt en allé anlagt i 1740 og i 1884 blev en botanisk have med sjældne planter anlagt. Herlufsholms park blev omlagt i 1964. Herlufsholm Kostskole er løbende udvidet og rummer i dag både grundskole og gymnasium med kost- og dagelever.

KULTURMILJØETS VÆRDIER

Herlufsholm Kostskole fremstår som et homogent kulturmiljø, hvor tidens udvikling er aflæselig i bygningsmassen. Skolens rige kulturhistorie er en stor værdi for Næstved og vidner fortsat om udviklingen fra benediktinerkloster til traditionsrig kostskole. Miljøet rummer flere fredede og bevaringsværdige bygninger, dog har skolens driftige udvikling gennem 1950’erne og frem efterladt en bygningsmasse af varierende arkitektonisk kvalitet. Det samlede miljø danner dog sammen med den omkringliggende natur et stærkt kulturmiljø af national værdi.

BÆRENDE ELEMENTER

De bærende elementer knytter sig til skolens bygninger såsom kirke, klosterbygning, rektorbolig, skolebygning, godskontor, museumsbygning, sygehus, bibliotek samt Herlufsholm Park og Hvælvingebroen.

KULTURMILJØETS EGENSKABER

Herlufsholm er et velkendt kulturmiljø, der som kulturinstitution tiltrækker turister og lokale, hvori det største potentiale ligger.

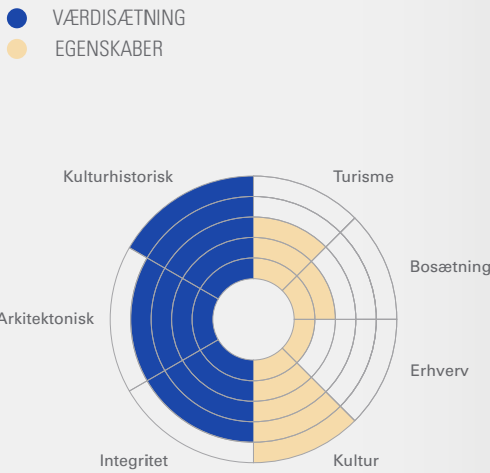
BEMÆRKNINGER

Nyere bebyggelser eller omdannelser bør forholde sig til de eksisterende bevaringsværdige strukturer.

INFORMATION OM KULTURMILJØET

Kommune:	Næstved Kommune
Omfang:	Kulturmiljø nr. 9
Kategori:	Offentlig service - Skole og uddannelsesinstitutioner
	Magt og Tro - Kloster
Udpeget i kommuneplan:	Ja
Emne i kommuneplan:	Herlufsholm Kostskole og tidligere Skovkloster
Adgangsforhold:	Delvist offentlig adgang

VURDERING AF KULTURMILJØET

Herlufsholm Kostskole ved ankomsten fra Næstved centrum via skovstien langs Susåen mod syd. Den røde skolebygning fra 1812 er blevet tilbygget af flere omgange, blandt andet med beboelsesbygningen Lassengården i 1950’erne

Klosterbygningen (fredet) med klosterkirken i baggrunden. Til venstre ses den gule rektorbolig bagved søen ”Stark” (Herloviansk og betyder store fiskepark)

Biblioteket som til dagligt kaldes DEK, en forkortelse af discipel-bibliotek og baseret på skolens traditionelle Herlovianersprog

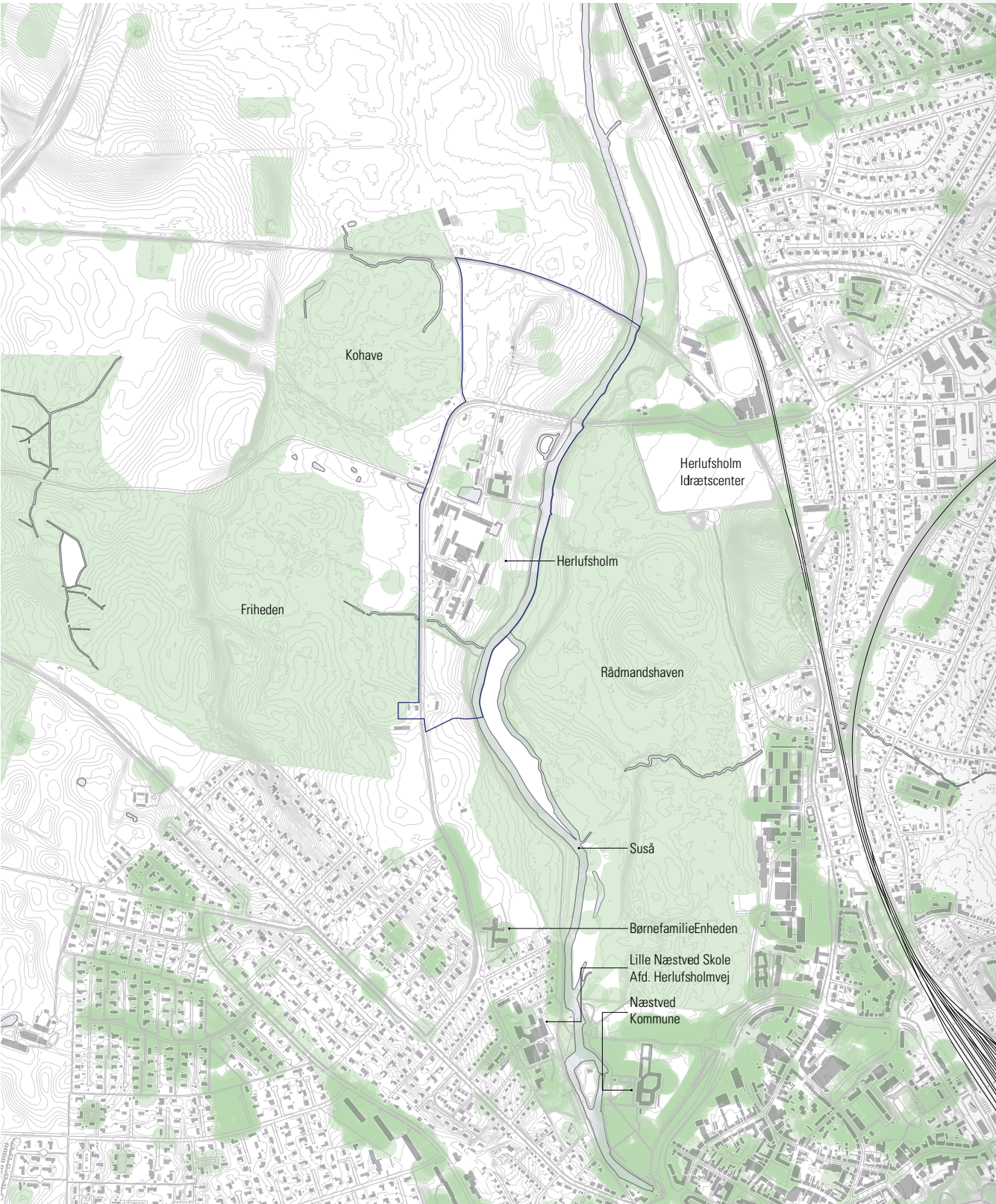

Herlufsholm Allé set mod nord. Her ses blandt andet rektorboligen, sygehuset bagerst til venstre og biblioteket til højre i billedet

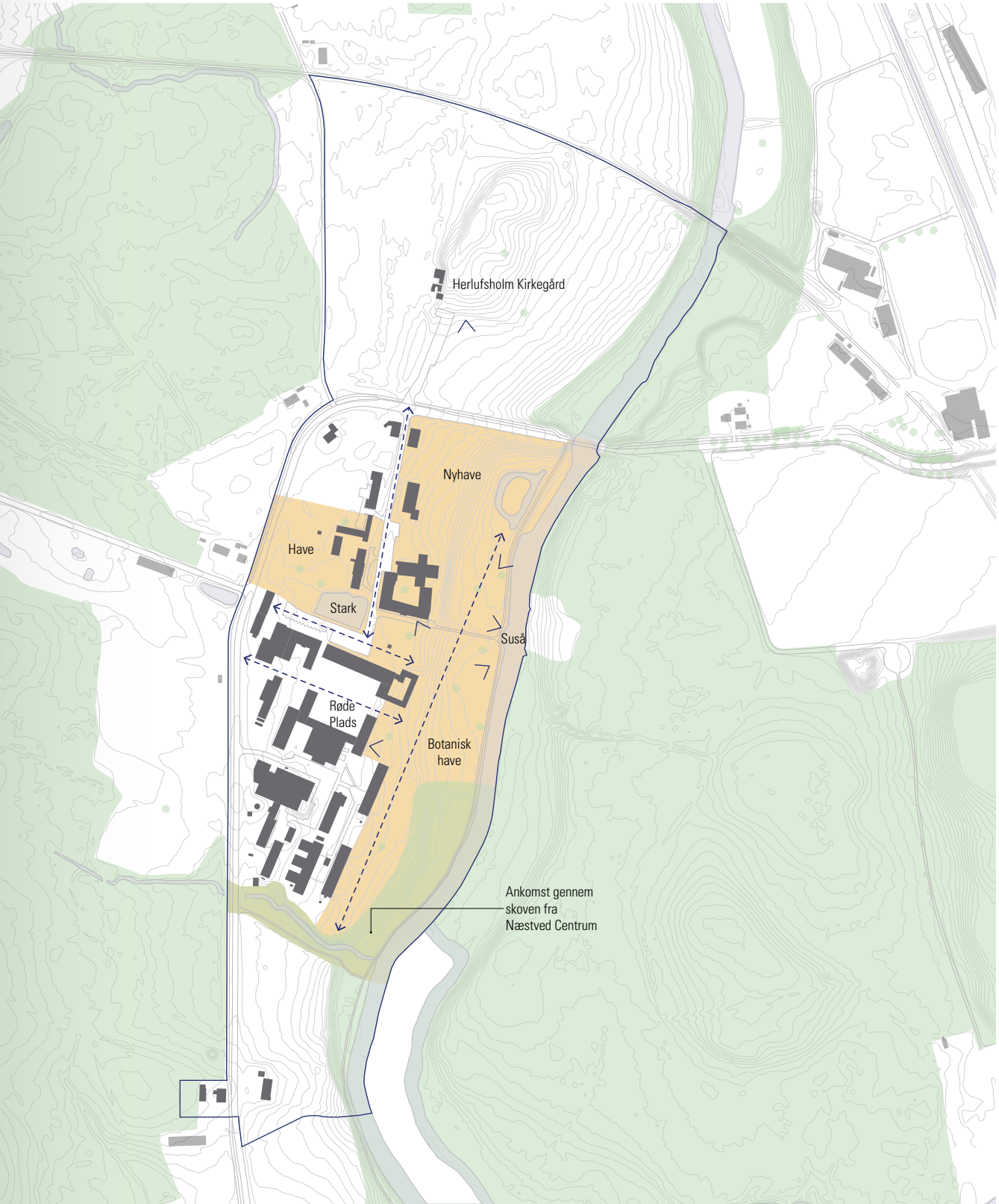
Den fredede hvælvingebro fra 1740 set fra Nyhave

KULTURMILJØETS AFGRÆNSNING

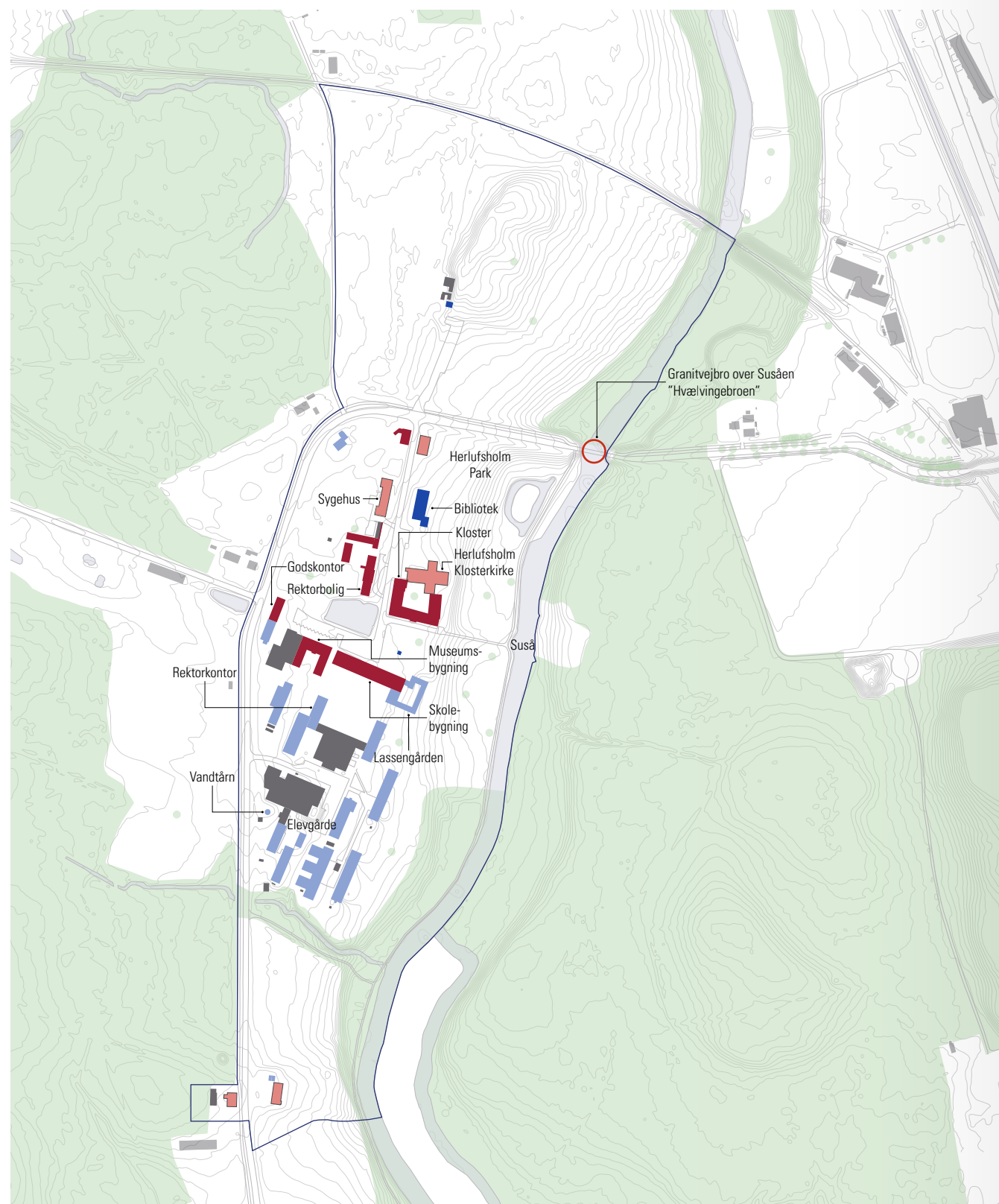
— Afgrænsning af kulturmiljø

KULTURMILJØETS STRUKTURER

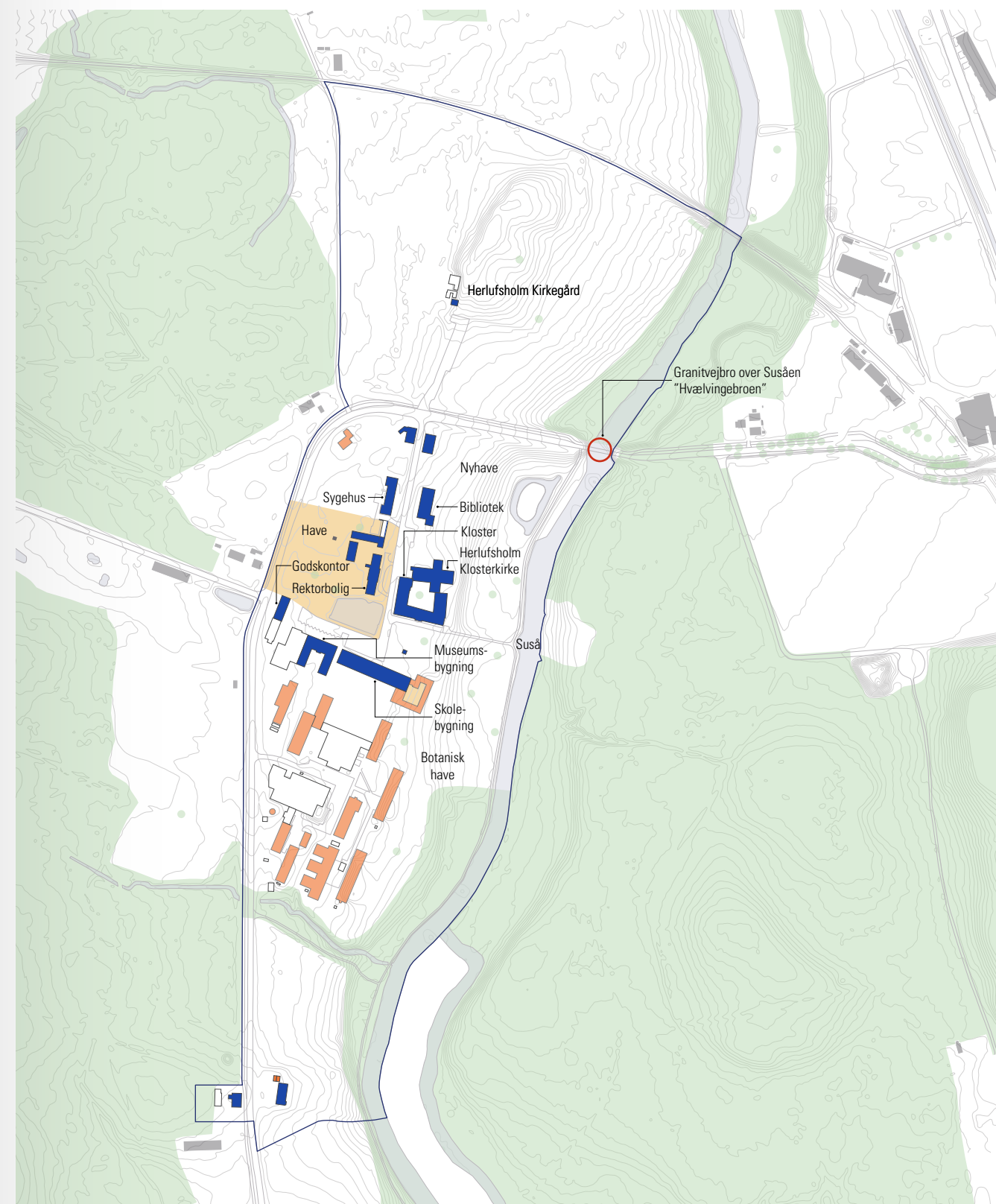
■ Værdifuld rum, struktur eller landskab ▨ Værdifuld belægning > Ind- og udgik <---> Sigtelinje — Afgrænsning af kulturmiljø

KULTURMILJØETS BYGNINGER

- Bygning med høj værdi for kulturmiljøet
- Bygning med nogen værdi for kulturmiljøet
- Bygning med lav værdi for kulturmiljøet
- Fredet bygning
- Bevaringsværdig bygning
- Andet værdifuldt element

FOKUSERING AF KULTURMILJØET

- Bygning, der er bærende for kulturmiljøet
- Bygning, der udgør værdi ift. skala og proportion
- Fokusering af kulturmiljøet
- Bygning, der kan fjernes uden at forringe kulturmiljøet
- Afgrænsning af kulturmiljøet

